

Vodilo velikonočne skrivnosti - služba bližnjemu

Kristusovo vstajenje pomeni temelj krščanskega verovanja in če prebiramo evangeljska besedila, nam pravzaprav natančneje ne opisujejo, kako se je to dejanje izvršilo, vsi štirje evangelijski le poročajo o odkritju praznega groba. Priča smo torej skrivnostnemu dogajanju, ki si ga z zemeljskimi čutili še težje razlagamo, če vemo, da se je Kristus še po svoji smrti prikazal nekaterim ženam, učencema na poti v Emavs, enkrat tudi Petru in še ostalim apostolom. Če bi iz vseh teh dogodkov skušali povzeti bistvo, potem jih moramo dojemati onstran snovnega doživljanja, v luči verske resnice, da je življenje močnejše od smrti, da je Kristus skratka prisoten med nami na veke ne glede na njegov zemeljski odhod.

Apostol Pavel je ta težka vprašanja skušal razložiti v pismu Rimljanom, kjer pravi: »Ali mar ne veste, da smo bili vsi, ki smo bili krščeni v Kristusa Jezusa, krščeni v njegovo smrt? S krstom smo bili torej skupaj z njim pokopani v smrt, da bi prav tako, kakor je Kristus po veličastnem Očetovem posegu vstal od mrtvih, tudi mi stopili na pot novega življenja (...) Zakaj kdor je umrl, je osvobojen greha. Če pa smo s Kristusom umrli, verujemo, da bomo z njim tudi živeli. saj vemo, da Kristus, potem ko je vstal od mrtvih, več ne umrje; smrt nad njim nima več oblasti.« Gre pri teh besedah za resničnost, ki jo lahko razumemo le v verskih, duhovnih razsežnostih, če se torej čutimo pripadniki skupnosti, ki temelji na veri v Jezusa Kristusa, v njegovo nesmrtnost in trajno prisotnost med nami, temelj tega verovanja pa je upanje in občutljivost za duhovno, nezemeljsko, kar je skratka težko združljivo z načinom mišljenja, usmerjenim zgolj v materialno.

In takšno mišljenje pa žalost danes prevladuje v sodobnem svetu, zato se izgublja čut za pravičnost, dobroto, žrtvovanje za drugega, ljudje ne verjamejo več drug drugemu, marveč se zapirajo vase ter izgubljajo smisel za celostnost stvarstva in človekovo vlogo v njem. Filozofija nihilizma, ki je močno obvladovala zlasti izobražence v Evropi pred nekaj desetletji, je poudarjala vero v Nič in razglasila, da se s smrtjo vse konča. Kristusova žrtev za človeštvo in njegovo vstajenje pa nam zagotavljata, da smo tudi mi del širšega odrešitvenega načrta, kar človeka navsezadnje

dalje na 2. strani ■

ZGONIK SPOMLADI

fto M. Magajna

*Sodelavcem, naročnikom,
bralcem in vsem Slovincem
vošči vesele velikonočne
praznike*

NOVI LIST

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 15. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Pomlad hoče biti velika noč«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Vladimir Bartol: »Alamut«, roman; 14.50 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.00 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 16. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Velikonočne pesmi; 9.00 Po Jezusovih stopinjah; 10.00 Mladinski oder: »Tonček in njegov balonček«; 10.30 Koncert v stolnici sv. Justa v Trstu; 11.25 Slovenski kantavtorji; 12.00 Štirinajst mest, štirinajst sanj; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Srečanje z novo pesmico«; 15.00 V Evropo in nazaj, manjšinski potopis; 16.00 Organist Milko Bizjak; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 17. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski esej; 9.40 Kultura in ne; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Pozavnist Kiril Ribarski, pianistka Milica Šperović Ribarski; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 18. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Črno na belem«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 19. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Bela pravljica in druga poglavja iz Zvezdnatih noči; 9.40 Sanje se nadaljujejo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 »Nič ni za človeka nemogoče«; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Režija '89; 16.00 Johann Sebastian Bach: Velikonočni oratorij za soliste, zbor in orkester; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 20. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Protagonisti slovenske kinematografije; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Spoznavajmo svet!«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 V svetu starih glasbil; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 21. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Kultura in ne; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester Slovenske filharmonije; 12.00 Modre dalje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro...« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanalske doline; 16.00 Nagradenci republiškega tekmovalnega glasbenih šol Slovenije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vozlišča; 18.00 »Lavo Čermelj ali Človek z leti zgovoren«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Zgodovinske volitve v Sloveniji

Predsednik republike po drugem krogu - Demos ima absolutno večino v parlamentu

V nedeljo, 8. aprila, so bile v Sloveniji prve povojne volitve s pluralistično, večstrankarsko udeležbo. Medtem ko to pišemo, sicer še ne poznamo prav vseh podatkov o njihovem izidu, mislimo pa, da se ne motimo, če rečemo, da so rezultati v splošnem v skladu s predvidevanji.

Za predsednika predsedstva republike Slovenije je največ glasov zbral kandidat ZKS - Stranke demokratične prenove Milan Kučan. Slovenska javnost si je Kučana očitno zapomnila kot človeka, ki se je prvi spustil v spopad z beograjskimi centralisti in v tem spopadu tudi v veliki meri uspel. Čeprav je Milan Kučan idejni oče tiste politike, ki je pripeljala do razkroja jugoslovanske komunistične partije, uživa v javnosti sloves umirjenega, preudarnega politika, ki ne zahaja v skrajnosti. Njegova priljubljenost je svojevrsten paradoks, saj so Kučana kot komunista volivci nagradili predvsem zaradi njegovih zaslug pri demokratizaciji, to je pri demontaži partijske vladavine. Zanimivo je, da je Kučan prejel več glasov kot njegov neposredni tekmelec tudi na tistih voliščih, kjer so na volitvah v skupščino republike prejeli največ glasov Slovenski krščanski demokrati ali Kmečka zveza.

Dr. Jože Pučnik, kandidat Demosa — združene opozicije, je na drugem mestu in je zbral nekoliko manj glasov, kot je bilo predvideno. Sam je ves čas volilnega

Prihodnja številka Novega lista bo izšla v četrtek, 26. aprila.

Uprava in uredništvo

boja trdil, da bo Kučan prejel nekaj odstotkov več glasov, a da ne bo prestopil praga 50 odstotkov glasov, zaradi česar bo do potrebne ožje volitve, na katerih pa naj bi zmagal kandidat Demosa. Kaj se bo v resnici zgodilo, bo pokazal drugi krog volitev dne 22. aprila.

Na tretjem mestu je med kandidati za predsednika neodvisni in v vseh pogledih samosvoji »dobri človek iz Negova« Ivan Kramberger. Znani dobrotnik iz Štajerske ki mu, roko na srce, marsikaj manjka, kar človek samoumevno pričakuje od predsednika države, je presenetljivo dobil dobrih 18 odstotkov glasov. To dejstvo kaže, da obstaja v Sloveniji še vedno dokaj širok sloj ljudi, ki se čuti odrinjen na rob družbe in se ne istoveti z nobeno od obstoječih političnih usmeritev.

Dr. Marko Demšar, kandidat ZSMS - Liberalne stranke, je pristal na zadnjem mestu. V volilni kampanji se je izkazal kot elokventen gospod, vendar so volivci njegove besede očitno ocenili kot premalo tehtne.

Za člane predsedstva republike Slovenije so bili izvoljeni Ciril Zlobec, kandidat

Socialistične zveze, Ivan Oman, kandidat Kmečke zveze, dr. Matjaž Kmecl, kandidat ZKS - Stranke demokratične prenove in dr. Dušan Plut, kandidat zelenih. V predsedstvu sta torej dva predstavnika Demosa in dva predstavnika dosedanje oblasti.

Veliko pričakovanje je vladalo za izid volitev v družbenopolitični zbor skupščine republike Slovenije. Zaradi precej zapletenega volilnega sistema je pregled glasovnic potekal izredno počasi in je bilo treba dolgo čakati na podatke o volilnem rezultatu. Ko pišemo, še nimamo vseh podatkov, vendar smemo trditi, da so se tudi v tem pogledu uresničile napovedi Jožeta Pučnika, češ da bo Demos — združena opozicija — prejel absolutno večino glasov, sicer pravi več kot 50 odstotkov. Izkazalo se je, da je ZKS - Stranka demokratične prenove individualno najmočnejša politična formacija, da ima torej relativno večino, vendar je absolutno večino v skupščini dobil Demos in s tem tudi dosegel svoji glavni cilj.

V četrtek, 12. t.m., so bile volitve za delegate zbora združenega dela (volitve so bile po raznih podjetjih), v nedeljo, 22. t.m., pa bo tudi drugi krog volitev za delegate zbora občin skupščine Slovenije.

V političnem pogledu je seveda najvažnejši družbenopolitični zbor, saj je njegove sestave predvsem razvidna politična volja slovenskega ljudstva. Če je Demos v tem zboru prejel absolutno večino pomeni, po našem, da je ljudstvo tej politični koaliciji zaupalo naloge, naj odsluži »krbi za javni blagor«, to je za nadaljnjo politični družbeni in gospodarski razvoj republike, seveda v novih razmerah, predvsem pa ob upoštevanju pravil igre, ki veljajo v večstrankarskem sistemu. Če so Kučan, Zlobec in Kmecl dosegli uspeh na volitvah v nedeljo, 8. aprila, pa pomeni po našem, da jih je ljudstvo nagradilo za napore, ki so jih doslej vložili za začetek procesa demokratizacije v Sloveniji ter za afirmacijo suverenosti slovenskega naroda. V vsakem pogledu pa so te volitve zgodovinske in predstavljajo enega najpomembnejših mejnikov v zgodovini slovenskega naroda.

—0—

VODILO VELIKONOČNE SKRIVNOSTI — SLUŽBA BLIŽNJEMU

■ nadaljevanje s 1. strani

dviguje nad navadno živalsko vrsto in mu daje najodličnejše mesto med živimi bitji na zemlji. Paziti je treba le, da tega stvarnikovega zaupanja ne zapravimo ter da naše življenje, osebno in občestveno, usmerjamo tako, da ne bo delovalo uničevalsko, marveč bo potekalo v duhu ljubezni ter v veselje bližnjemu. Služba bližnjemu, to naj postane vodilo za vsakogar, ki globlje občuti vsebino velikonočne skrivnosti.

B. Brezigar ponovno kandidira za župana

»Upam, da bodo volivci odločali na osnovi opravljenega dela«

V devinsko nabrežinski občini so si mnogi prav oddahnili, ko se je razširila vest, da bo župan in deželni svetovalec Bojan Brezigar ponovno kandidiral na občinskih volitvah, ki bodo 6. maja. Kot je razumljivo, predstavlja ponovna kandidatura zanj veliko osebno žrtev, saj ni človek, ki bi prevzete naloge in obveznosti mogel sprejeti polovičarsko. V deželnem svetu je eden najbolj delavnih svetovalcev, ljudje v devinsko-nabrežinski občini pa že tako poznajo njegovo popolno predanost delu, njegovo, skoraj bi rekli, zagnanost, ko je treba reševati velike in majhne probleme. Za svojega županovanja je Bojan Brezigar po splošni sodbi lepo uveljavil občino navzven, čemur se seveda mora zahvaliti tudi svojim sodelavcem v upravi. Kljub veliki zaposlenosti je, kot sicer vedno doslej, našel čas za pogovor in ljubeznivo odgovoril na naša vprašanja.

S kakšnimi občutki se spet podajaš v volilni boj?

Vsak volilni boj je težak in zelo zahteven. Vendar se tokrat podajam na volitve z drugačnimi občutki kot običajno. V teh petih letih upravljanja devinsko-nabrežinske občine sem vztrajno delal in mislim, da se tokrat ne predstavljam samo s programom, ki zveni kot nekakšna sanjska knjiga, ampak da volivcem omogočam, da sodijo po opravljenem delu.

Ob koncu mandata je v navadi, da se naredi obračun opravljenega dela. Katere »postavke« takšnega obračuna bi najraje navedel?

Seveda, navedel bi lahko marsikaj. Povedal bom le nekaj podrobnosti, ki me, glede na specifičnost naše občine, izrecno zadovoljujejo. Prvič to, da mi je uspelo utrditi zunanjo dvojezično podobo občine z dvojezičnim napisom na praporu, ki ga je s svojim odlokom odobril predsednik republike. Mi smo edina slovenska občina, ki ji je to uspelo. Drugič, da mi je uspelo zagotoviti nekaterim slovenskim organizacijam v naši občini primerne sedeže. Tako sedaj razpolagajo s sedeži oba devinska pevska zbora, šempolajsko društvo Vigred, smučarski klub Devin in ŠD Grmada. Žal mi ni uspelo zagotoviti novega sedeža nabrežinski godbi na pihala, vendar so načrti že izdelani in mislim, da bodo že v letošnjem letu na razpolago ustrezna sredstva. Tretjič, uspelo mi je premakniti z mrtve točke dva pomembna načrta, ki sta doslej spala zaradi pomanjkanja sredstev. Gre za kamnarski muzej, za katerega so sredstva na razpolago in so v izdelavi načrti in za kulturni dom v Nabrežini, kjer bomo začeli z deli v prihodnjih dneh. Četrto, in s tem končujem, izpeljal sem nekatere načrte, ki so zgodovinskega pomena za razvoj naše občine: odobritev načrtov za podvojitev štivanske papirnice — 170 novih de-

lovnih mest so pomembna pridobitev za našo občino —, odobritev načrtov in konvencije za Sosljanski zaliv — z jamstvi predvsem za domače prebivalstvo, da se bo turističnih storitev v zalivu lahko redno posluževalo — in podpis konvencije za metanizacijo, za katero so dela že v teku.

Katere probleme bo po tvojem treba reševati v prihodnji mandatni dobi? Katerega problemom pa bo treba posvečati največjo pozornost?

Prav tem vprašanjem, ki sem jih sedaj navedel, to je papirnici, Sosljanskemu zalivu in metanizaciji bo treba posvečati čim večjo pozornost. Z odobritvijo načrtov seveda še ni vse opravljeno, treba bo pazljivo slediti delom in paziti, da ne bi prihajalo do zamud ali do zavlačevanj. Poleg tega obstajajo še nekatera pereča vprašanja, ki jih bo treba rešiti. Prvo vprašanje so odnosi s tržaško pokrajino v zvezi s cestami. Pet let smo živeli ob obljubah, a narejenega ni bilo nič. Pokrajinske ceste so take, da je predsednika Crozzolija in njegove odbornike lahko sram; treba bo torej z ostrimi posegi prisiliti pokrajino, da izpolni svojo dolžnost. Kar pa zadeva občino samo, bi poleg že navedenega in mimo številnih problemov, ki jih je treba sproti reševati, poudaril predvsem vprašanje pokopališča v Devinu, ki ga bo treba primerno rešiti. Zaradi pomanjkanja prostora na devinskem pokopališču je že prišlo do neljubih incidentov in sedaj je občina končno prejela posojilo v višini pol milijarde lir. Načrte že pripravljajo in ta dela bo treba opraviti čimprej. Glede na to, da smo nabrežinsko in sosljansko pokopališče že razširili bomo s tem rešili problem pokopov za srednjeročno obdobje za vso občino.

Glede na stanje v obeh strankah, ki sta zbirali tudi slovenske glasove, je zdaj očitno, da je na Slovensko skupnost predvsem nadla odgovornost, da štiti in zastopa splošne koristi slovenskega prebivalstva v občini. Kaj je po tvojem glavni vzrok, da je v KPI in PSI dejansko »odpovedala« slovenska komponenta?

V socialistični stranki je slovenska komponenta odpovedala iz dveh razlogov: prvič zaradi strankine linije na pokrajinski ravni, s poslancem Camberjem in z zavetnostmi z Listo za Trst, drugič zaradi krajevnega elementa, kjer je bivši podžupan Vittorino Caldi že sprožil kampanjo za italijanskega župana in se s tem ogradil od slovenskih volivcev in tudi od slovenske problematike. Kar zadeva komuniste, moram reči, da je po moji oceni slovenska komponenta na njihovi kandidatni listi dokaj šibka, kar seveda ni dobro. Pa tudi sicer lahko ugotavljam — in dajem slovenskim volivcem v premislek — da je v zadnjih petih letih KPI zavzela stališča proti

dalje na 4. strani ■

Britanski prestolonaslednik Charles v pogovoru z županom Brezigarjem in odbornico Marinko Terčon med obiskom v Devinu 27. marca 1990

Upam, da bodo volivci odločali...

■ nadaljevanje s 3. strani

nekaterim posegom, ki so očitno v interesu in v korist manjšini, med katerimi naj izpostavim postopek za odobritev okvirnega načrta za nabrežinski trg, kot predpogoj za gradnjo kulturnega doma, ali pa prodajo sedeža devinskima zboroma. To me je seveda presenetilo, kajti mnenja sem, da bi morala slovenska komponenta KPI paziti predvsem na narodnostni in ne na strankarski moment. To se ni zgodilo in prevladala je strankarska disciplina, ki je velevala opozicijo tudi ob vprašanjih, ki so bila za manjšino koristna. Kje so za to vzroki, pa mi res ni znano.

Ena temeljnih smernic tvojega županovanja je bila politika sožitja in sodelovanja med obema narodnostnima skupnostima v občini. Misliš, da si pri tej tako pomembni točki uspel in da se je takšna politika okrepila?

Mislim, da se je ta politika okrepila. Seveda, sožitja ni mogoče graditi kratkoročno; to je dolg postopek, daljši od generacije, a z veseljem lahko ugotavljam, da smo v teh petih letih uspeli prebiti nekatere pregrade, ki so dotlej onemogočale tudi samo komuniciranje med posameznimi skupinami prebivalstva. To je po mojem mnenju pomembno delo in z njim bo treba nadaljevati. Prav v zvezi s tem pa me zaskrbljujejo stališča o italijanskem županu. Razumljivo je, da se na svobodnih in demokratičnih volitvah vsaka stranka bori za svojega župana, povsem zgrešeno pa, da se v občini, kakršna je naša, vnaprej opredeljuje narodnost kandidata in da se zagotavlja volivcem izvolitev »italijanskega« župana. Še zlasti pa je zgrešeno, če prihajajo ta stališča iz stranke, ki sama sebe proglašajo za internacionalistično in ki se drugod po svetu lahko hvali z uspešno politiko sožitja.

Za časa svojega županovanja si ponesel glas devinsko-nabrežinske občine v širni svet. Poleg tega si imel mnogo stikov s sosedno Slovenijo in поблиže spremljal takajšnje dogajanje. Kaj bi povedal o tem zelo pomembnem aspektu svojega delovanja?

Res je. Od vsega začetka sem bil pričan, da ni mogoče delovanja občinske uprave omejiti na vprašanja znotraj občinskega ozemlja, ampak je treba občino prikazati širši javnosti. Naša občina ima namreč nekatere posebnosti, kot je Zavod združenega sveta, kamnolomi, Sosljanski zaliv in kraške lepote, ki po svojem pomenu segajo na mednarodno prizorišče. Bili smo tako prisotni na številnih manifestacijah v Italiji in v tujini, med katerimi naj omenim sodelovanje na razstavi 100 italijanskih občin v Rimu s prikazom našega kamnarstva, a tudi našega vinogradništva in obrti, prvo nagrado na evropskem natečaju ob priliki evropskega leta okolja z Rilkejevo potjo, priznanje s strani EGS naših novih učnih programov v otroških vrtcih in prisotnost na mednarodnih manifestacijah Združenega sveta. Naše slovenske šolarje sem spremljal v Brest na mednarodni festival manjšinskih šol in prihodnje leto bo podobna manifestacija v Walesu. Prisotni smo bili tudi v mednarodnem ti-

sku, predvsem v Zahodni Nemčiji z Rilkejevo potjo, v ZDA z devinskim Zavodom in celo v uradnem vestniku zunanje trgovine republike Kitajske s proslavami 2000-letnice kamnolomov. Poglavje zase je načrtovanje Sosljanskega zaliva; ti načrti so obšli domala ves svet, bili so objavljeni v specializiranih revijah v Evropi in na Japonskem, bili so tudi razstavljeni v Parizu in Londonu. V teh letih je tudi mnogo uglednih gostov obiskalo našo občino, med temi sedem ministrov: Santuz je prišel uradno podeliti občini dvojezični prapor, dva ministra za okolje sta si ogledala izvir Timave, najprej Zanone in za njim De Lorenzo; dva ministra za trgovinsko mornarico, Prandini in Vizzini sta se seznanila z načrti za ureditev Sosljanskega zaliva, dva ministra za šolstvo Galloni in Mattarella sta obiskala Zavod združenega sveta, v katerem sta bila tudi podtajnica v zunanjem

Motiv iz Repna

fto M. Magajna

ministrstvu Susanna Agnelli in nazadnje britanski prestolonaslednik Charles. Skratka, mnogo uglednih gostov je spoznalo našo občino.

Bilo pa je še nekaj stikov, ki so mi izrecno pri srcu. Omenim naj samo enega udeleženca literarne nagrade Vilenica, ki so septembra lanskega leta obiskali devinski grad in jih je ta obisk izredno navdušil.

Javno delo zahteva tudi veliko osebnih žrtev. Prikrajšana je predvsem družina, katero ti ostaja malo časa. Kaj praviš temu?

Kaj naj rečem? Družina je hudo prikrajšana, saj moje obveznosti ne poznajo urnikov. Po svoje skušam vse nekako urediti, vendar z zelo skromnim uspehom. Tega se tudi zavedam, vendar žal ne najdem boljše rešitve. Odpovedati se obveznostim, ki sem jih sprejel, pa se seveda ne morem.

Česa zlasti pričakuješ od skorajšnjih volitev?

Zelo na kratko. Pričakujem, da bodo volilci odločali na osnovi opravljenega dela in da vsaj tokrat v občini, ki je tako zelo izpostavljena, pri slovenskih volitvah ideološki interesi ne bodo prevladovali nad interesi slovenskega prebivalstva.

—o—

ZANIMIVI TARTINIJEVI DNEVI

Letošnji Tartinijevi dnevi, ki jih prireja Kulturni in kongresni center, avditorij Portorici in Skupnost Italijanov iz Pirana so bili zamišljeni v duhu priprav na 300-letnico skladateljevega rojstva. Kulturni in glasbeni delavci v Piranu in Portorici so namreč že začeli z aktivnim delom, da bi leta 1992 primerno počastili 300-letnico rojstva tega pomembnega skladatelja in violinskega virtuosa.

Ob letošnjih Tartinijevih dnevih bo v petek 13. aprila, v Tartinijevi hiši v Piranu, ob 17. uri otvoritev razstave, kateri bosta sledili predavanja o »Tartinijevi osebnosti« ter o »Enem od mnogih pogledov na Tartinijevo delo«. Prav tam bo ob 19. uri koncert kitarista Pier Luigia Corone, ki bo izvajal dela F. Sora, M. Giulianija in N. Paganinija. Tartinijev »Koncert za trobento in orkester v D-duru« z odličnim solistom Stankom Arnoldom in dirigentom Milanom Horvatom pa bo izvajal Simfonični orkester Slovenske filharmonije v soboto, 14. aprila, ob 20. uri, v portoroškem avditoriju.

Mladinci raznih manjšin na seminarju v Gorici

V organizaciji Mladinske sekcije Slovenske skupnosti in Krožka za družbena vprašanja »Virgil Šček« je bil te dni v Gorici tradicionalni velikonočni seminar Mladine evropskih narodnostnih skupnosti (MENS). Gre za krovno mednarodno organizacijo, ki trenutno združuje 13 mladinskih organizacij raznih narodnih manjšin v Evropi. Organizacija prireja v tem času, se pravi tik pred veliko nočjo, večdnevni seminar, ki ima dvojni namen: omogočiti, da člani mladinskih organizacij поблиže spoznajo položaj manjšine, v okviru katere poteka seminar, in hkrati nuditi priložnost za poznavanje celotne mladinske stvarnosti v Evropi ter sklepati tudi dragocena poznanstva na osebni ravni. Letos so se seminarja prvič udeležili tudi mladi predstavniki iz Vzhodne Evrope. Šlo je za predstavnico Lužiških Srbov, za pred-

stavnika nemške manjšine na Madžarskem ter za predstavnika Italijanov iz Istre.

O položaju slovenske manjšine v Italiji so poročali zgodovinar prof. Tomaž Simčič, raziskovalec SLORI-ja dr. Pavel Stranj in časnikar Saša Rudolf. O delovanju politične organizacije slovenske manjšine, to je Slovenske skupnosti so spregovorili deželni predsednik Marjan Terpin, podpredsednik dr. Rafko Dolhar in predsednik Mladinske sekcije dr. Damijan Terpin. Posebna okrogla miza je bila posvečena problematiki političnega predstavištva narodne manjšine, o čemer so govorili pisatelj Boris Pahor, časnikar Martin Breclj in deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar. Udeleženci seminarja so si ogledali teritorij, na katerem živi slovenske manjšina v Italiji, Slovenijo in imeli tudi redni letni občni zbor.

S POTI (po Evropi)

V nočnem vlaku proti severni Evropi je veliko časa na razpolago, če človek ne posveti vse pozornosti — spanju. Od gornje italijanskih jezer do švicarskih vodnih gladin Luganskega jezera pa spet jezera »štirih kantonov« je kar precej možnosti za raznovrstne dejavnosti. Ogled glavnih postaj z blede nočno razsvetljavo, tiho, a hitro brzenje po funkcionalnih švicarskih železnicah vse tja do Basla, zadnje velike postaje v helvetski konfederaciji. Malo prej pa na visoko gorskem prelazu sv. Gottharda skoraj božična ali novoletna idila: tiho in tajinstveno nočno sneženje... Odprem okno in si zajamem prgišče snežink za spomin na letošnjo — zimo!

Še malo in že se v meglenem jutru kažejo prve francoske postaje — Mulhouse, nato evropski Strasbourg in potem še gotski alzaški Metz. Danes francosko ozemlje, tolikokrat v zgodovini pa tudi nemško — vsekakor s še vedno zgovorno vidnim germanskim zunanjim pečatom v slovu in v toponomastiki...

Za spanec porabim le malo časa. Vmes si malo krajšam čas s prebiranjem dnevnega časopisja, ki ga še iz Italije prinašam s seboj. V rokah imam znani milanski dnevnik, v katerem zasledim čez štiri stolpce naslov »Tudi goriški zid bo padel«. Zanima me, kaj je s tem zidom. V resnici gre za intervju s predsednikom slovenske vlade Šinigojem ob bližnjih slovenskih volitvah. Med drugim beležim tudi vprašanje o odnosu Italije do slovenske manjšine! Slovenski premier pristavlja, da je še veliko odprtih vprašanj, da pa ne manjka dobre volje...

Čudim pa se izjavam predsednika slovenske vlade, ki uporablja (čeprav pod vprašanjem milanskega časnikarja) izraz »goriški zid«, ki ga — mislim — že dolga desetletja več ni. »Tega« je hotel pred meseci preskočiti misovski prvak Fini in bi bil skoraj padel na drugo stran — nato pa je sam padel z vrha svoje stranke!

»Kaluža« v Dolini

V že svetlem jutru pridruži vlak v veliko vojvodino Luksemburg. Tamkajšnja policija vestno prehití posamezne vozove, sicer pa ni nadležna (kot niti francoska oz. belgijska). Kmalu se spustimo v dir mimo košatih gozdov in valovitega ozemlja proti belgijski meji. Arlon — prva postaja te simpatične kraljevine, ki danes v svoji prestolnici gosti kar tri velike mednarodne ustanove: evropsko komisijo EGS (vlado), evropski parlament in Atlantsko zvezo (NATO). Mogočni gotski zvonik prvega belgijskega mesta z griča jasno opozarja, da smo v severni Evropi, v bistvu v flamski deželi, ki pa ima tudi valonsko francosko govoreče prebivalstvo.

»Brussel-Zujid« in nato še »Bruxelles-Midi«. Tako beremo na bruseljski južni postaji in nato še po vsem prostranem glavnem mestu vedno odločno dvojezične napise. Francoski in flamski jezik sta si tu popolnoma enakovredna, čeprav ima verjetno sam Bruselj glede na prebivalstvo bolj francosko, po arhitekturi pa bolj flamsko lice. Evropsko in elegantno velemesto, zlasti v znanem zgodovinskem središču s svojim Grand Palace in skoraj miniaturno čipkasto grajenimi palačami. To je vsestransko dežela Brughela in Erazma, brabantskih vojvod in renesančnih glasbenikov Arcadelta in drugih. Nekdanji blesk je danes morda prevzela velika evropska mrzlica mesta, ki pomeni srce novega integracijskega procesa naše celine. Vse to lepo kaže zlasti moderni stavbi Palais-Berlaymont (sedež Evropske komisije) ter mogočna zgradba evropskega parlamenta.

Se dan in pol v skoraj poletnih in sončnih dneh ob velikem jezeru severne Italije. Za razliko od hladnega atlantskega piša v belgijski prestolnici je to res prijetna sprememba. Prav tako lagodno jadranje po vodah, ki jih je znani italijanski pisatelj ovekovečil v »Zaročencih«. O tem pričata tudi ladji »Fra Cristoforo« in »Lucia«, ki samozavestno režeta temno jezersko gladino.

Dve rački se od pisanega obrežja napotita proti malo globljim vodam. Starejša zelo oblastno vodi mlajšo na poti življenja in jo usmerja v plovbi. Vodna idila, ki pomeni tudi slovo od kratkega postanka na tem jezerskem obrežju, pa tudi od malo daljše evropske poti...

a. b.

CELOVŠKI ZVON ODSLEJ IZHAJA TUDI V SLOVENIJI

Celovška in Celjska Mohorjeva družba sta pred kratkim sklenili sporazum, na osnovi katerega bo revija Celovski zvon, ki je začela izhajati leta 1983 v Celovcu in pri kateri sodelujejo pisatelji in esejisti iz vseh treh Slovenij, odslej tiskana tudi v Sloveniji. Na ta način je uredništvo revije rešilo stalne težave zaradi zveznega zakona o uvažanju tujega tiska v Jugoslavijo. Celovška kot celjska izdaja bosta vsebinsko in grafično popolnoma enaki, zaradi zakonskih določil pa bo novi odgovorni urednik za Slovenijo v Ljubljani. Celovski zvon torej začneja z novim konceptom združevanja med sestrskimi — mohorjanskimi založbami.

»Pila« v Zagradcu

fto M. Magajna

KANDIDATI NA LISTAH SSK V ŠTIRIH OBČINAH NA TRŽAŠKEM

Tajnik Slovenske skupnosti za Tržaško Miro Opelt je na tiskovni konferenci v sredo, 11. t.m., predstavil kandidatne liste Slovenske skupnosti za občinske volitve na Tržaškem. Volitve bodo 7. maja v štirih občinah v tržaški pokrajini, in sicer v dolinski, repentabrski, zgoniški in devinsko-nabrežinski občini. V Dolini in Nabrežini bodo volitve potekale po proporcionalnem sistemu, v zgoniški ter repentabrski občini pa po večinskem sistemu; slednji imata namreč manj kot 5 tisoč prebivalcev.

V dolinski občini ima lista Slovenske skupnosti 20 kandidatov, kolikor je pač mest v občinskem svetu. Nosilci liste so štirje: Sergij Mahnič, Alojz Tul, Aldo Stefančič, Danijel Novak in Boris Gombač.

V repentabrski občini kandidira na listi SSK 12 ljudi; v občinskem svetu je 15 svetovalcev. Nosilec liste je Emil Guštin.

V zgoniški občini prav tako kandidira 12 ljudi na listi SSK. V občinskem svetu je 15 svetovalcev. Nosilec liste je Joško Gruden.

V devinsko-nabrežinski občini je na listi SSK 20 kandidatov, kolikor je mest v občinskem svetu. Nosilca liste sta dosednji župan in deželni svetovalec Bojan Brezigar in dosedanji voditelj svetovalske skupine SSK Martin Brecelj.

—o—

slej vladala na Madžarskem.

V drugem krogu političnih volitev na Madžarskem — volitve so bile v nedeljo, 8. t.m. — je dosegel prodoren uspeh Demokratični forum in osvojil 165 poslanskih mest, to je več kot 42 odstotkov vseh oddanih glasov. Skupno s Stranko malih posestnikov (43 mest) in Ljudsko stranko (Kršč. demokracijo) ima ta katoliško usmerjena politična formacija absolutno večino v novem parlamentu in bo torej od-

fto M. Magajna

Lev Detela

Drevo smrti, drevo življenja

Skrivnost Kristusovega križanja v Vstajenje

Drugi vatikanski cerkveni zbor je spoznal, da je »Jezus novi Adam, ki človeku razodene, kaj je njegovo bistvo, kaj je njegova podoba in njegovo najvišje poslanstvo«. Na sam sveti večer v urah Jezusovega rojstva se krščanski svet spominja tudi Adama in Eve, torej prvih ljudi, ki ju je, kot poroča Sveto pismo, »Bog naredil po svoji podobi in sličnosti«.

Številni cerkveni učitelji, pisatelji in različni umetniki že od začetkov krščanstva v podobi križanega in v novo življenje vstalega Jezusa iščejo tudi prvega in današnjega človeka, ki mu je Bog takoj na začetku namenil večno življenje.

Stare srednjeveške samostanske rokopise krasé velikokrat imenitne slikarije s svetopisemskimi in drugimi religioznimi prizori. Eden ključnih motivov v teh rokopisnih knjigah je križani, osamljeni in pozabljeni Jezus, ki pa iz svoje mučeniške smrti že vstopa v večno življenje. Osnova Jezusovega pasijona in vstajenskega misterija je globinska kristološka perspektiva večnega življenja; ne le za božjega sina Jezusa, temveč tudi za nesrečnega navadnega človeka, za Adama, ki je z Evo grešil, ko je jedel sad drevesa smrti sredi raja. Za kazen je Bog prva človeka izgnal iz raja in ju zaznamoval z znamenjem smrti: »Zakaj prah si in v prah se povrneš.« Nemški teolog Hans Hoffmann pa tozadevno ugotavlja, da ni nikjer zapisano, da je Bog potem, ko je prvega človeka izgnal iz raja, raj uničil.

V imenitni mašni knjigi, takoimenovanem »Solnograškem misalu«, katerega je po naročilu salzburškega knezoškofa Johannes Beckenschlagerja poznogotski nemški slikar Berthold Furtmeyr iz Regensburga polepšal s številnimi barvnimi zelo učinkovitimi in povedno nadvse slikovitimi podobami, je križani Jezus iz Nazareta sicer pribit na mučilni križ smrti, vendar je križ vraščen v rajsko drevo življenja. Križ, na katerega je Jezus pribit, spominja na zadnji znak hebrejske abecede, takoimenovano črko TAV, in velja za znamenje dopolnjenja, uresničenja, popolnosti. Jezus, viseč na križu smrti, priča s svojo usodo in s svojim dejanjem o uresničenju skrivnostnega božjega načrta, v katerem bo s pomočjo žrtvovanja božjega sina na križu odpuščeno tudi grešnemu Adamu. Na eni prvih slik v že omenjenem »Solnograškem misalu« vidimo Adama in Evo, ki ju je Bog pravkar izgnal iz raja. Pogled se odpira na prekrasno zelenico z najlepšimi sadnimi drevesi in prav sredi tega cvetočega vrta večnega življenja stoji drevo s prepovedanim sadežem, rajsko drevo življenja, ki je istočasno tudi drevo smrti. Vhod v raj, ki ga Bog ni uničil, temveč le zaprl za grešnega človeka, straži v rdeče oblačilo odeti angel s strašnim mečem v desnici.

Na eni drugih podob v istem misalu vidimo mučenega, krvavečega Jezusa na križu, ki se že spreminja v novo, resnično drevo življenja. Iz njegovih ran, iz njegove groze in zapuščenosti, iz njegove smrti, poganja tisoč mladik večnega življenja. Listi novega drevesa spominjajo na vinsko trto. To je upodobitev prilike o vinski trti in mladikah iz Janezovega evangelija, kjer je zapisano: »Jaz sem prava vinska trta in moj

Oče je vinogradnik ... Jaz sem trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu ...«

Rimska liturgija se še dandanes spominja misterija na križu z besedami zahvale križanemu Jezusu, ki je svojo odrešitveno blagovest utemeljil na lesu križa: »Od rajskega drevesa spoznana je prišla smrt. Iz lesa križa pa je nastalo življenje. Sovražnika, ki je zmagal z lesom, je na lesu premagal naš Gospod Jezus Kristus«.

V katoliški cerkvi svetega Jurija v Istanbulu, ki stoji na področju nekdanje staroavstrijske vojaške bolnišnice in se nahaja poleg šolskega zavoda svetega Jurija, v katerem še danes poučujejo v nemščini ne le avstrijske in druge tuje otroke, temveč tudi Turke, visijo verske slike modernega avstrijskega slikarja Antona Lehmdena. Ta odlični predstavnik takoimenovanega

Boljunec v prvem cvetju

fto M. Magajna

dunajskega fantastičnega realizma je na eni teh pred dobrimi dvajsetimi leti nastalih slik upodobil tudi Jezusa na križu. Njegova slika preseneča z izvirno duhovno pripovednostjo. Jezus je, tako v kot v starodavnem »Solnograškem misalu« iz 15. stoletja, spet pribit na križ, ki je istočasno drevo življenja. Les svetega križa poganja namreč kot drevo iz tal in se nad izmučenim, zasramovanim in s trnjevo krono zaznamovanim obrazom Jezusa Kristusa razrašča v imenitno zeleno krošnjo večnega življenja. Spodaj, ob lesu križa in ob lesu drevesa večnega življenja, pričuje prav takó na starodavni salzburški Furtmeyrovli sliki Adamova lobanja o rajskem drevesu s sadežem smrti. Kdor je jedel od njegovega lésa, mora umreti, vendar vodi božji sin preko svetega lésa križa v večno življenje tudi Adama in njegove potomce.

Jezus je v »Solnograškem misalu« vse. Zaznamovan je z zadnjo hebrejsko črko TAV, ki je vse in toliko, kot sta ALFA in OMEGA. Toda tudi Adam je zaznamovan s simboli kozmične usodnosti. Pričuje za vse štiri strani zemeljskega bivanja. Črke, iz katerih je sestavljeno njegovo ime, imajo namreč poseben pomen in namen in sporočajo, da je umrljivi človek istočasno gospodar vseh štirih strani tega svetá, saj je A-natol, torej Vzhod, a tudi D-isis, Zahod, A-rktos, Sever in M-esembria, Jug. Lehmdenov Jezus na križu, ki je istočasno zmagoslavno vstajensko drevo večnega življenja, pričuje svoj velikonočni misterij sredi velikanskega odprtega prostora. Ob Jezusovi levici se temni zamolkljiva nekega ugašajočega sonca, na desnici utripa v srebrnem siju bledega meseca. Pokrajina, v kateri se dogaja misterij Jezusovega križanja in vstajanja, raste v kozmične razsežnosti.

V »Solnograškem misalu« spoznavamo vstajensko resnico na ekspresivno moderen način. Jezus prihaja k nam iz spleta čudovito lepih in istočasno pretresljivih gotskih slik, ki poleg Jezusove svetopisemske zgodbe postavljajo v ospredje vedno dva poglobljena motiva, rajsko drevo smrti in križ kot drevo večnega življenja. Okrog posameznih prizorov se vedno znova kot okrasje, a tudi kot simbolični znak neumrljivosti, prepletajo veje in vejice z drevesa življenja. Od Jezusovega rojstva v Betlehemu preko krsta v Jordanu pa vse do smrti na križu in vstajenja rastejo kot vinska trta in kot zrelo žito, ki je obrodilo stoteri klas, v tisto drevo, ki je, kot stoji v svetem pismu, »prava vinska trta« in »kruh življenja«.

Na eni zadnjih slik v misalu je upodobljena alegorija celotnega svetopisemskega sporočila. V drevo življenja z ogromno krošnjo jablanovega drevesa z zreliimi vabečimi sadeži je vtkan križ Jezusove smrti in vstajenja. Ob deblu drevesa vidimo prva človeka Adama in Evo ob kači, ki se vzpenja do zrelega sadja. Podoba je, da prva človeka še nista grešila. V ozadju stoji Marija kot priprošnjica, obdana s skupino vernikov. V spodnjem delu prehaja slika v idilo mirnega Boga vdanega življenja. Jezus na križu je zdaj istočasno dobri pastir, ki s pomočjo duhovnikov pase čredo Bogu vdanih jagnjet. Ob robu slike se ovijajo veje drevesa življenja. Njegova skorja je iz čistega zlata. Iz popkov se odpira cvetje iz iste rdeče barve, iz katerega je narejeno tudi oblačilo, v katero se je odel vstali Jezus, ko ga je v vrtu, ki spet spominja na raj, srečala Marija iz Magdale. Rdeča barva je v srednjem veku znamenje ljubezni in predanosti Bogu, medtem ko zlato okrasje priča o božji moči in sijaju.

V rdeče oblačilo odeti od smrti vstali Jezus na sliki iz »Solnograškega misala« drži v desnici križ z belo zastavico Vstajenja. Stoji v prekrasnem cvetličnem vrtu, ki ga obdajajo košata drevesa. Sredi vrta, ki je očitno raj, se boji velikansko zlato drevo v obliki črke TAV, ki je tudi križ in znamenje dopolnitve. Križani Jezus, ki ga je sveti Pavel imenoval tudi »novi Adam«, je premagal smrt. Zdaj ponuja grešnemu Adamu, ki ga je Bog pregnal iz raja, s pomočjo zgledov ljubezni in usmiljenja pot v večno življenje.

Križev pot kot motiv krščanske umetnosti

Maksim Gaspari: XII. postaja Križevega pota, 1926

Križev pot sodi med vsebinsko najbolj občutene motive krščanske umetnosti zahodnoevropskega kulturnega območja. Gre za likovno upodobitev poti, po kateri je v Jeruzalemu Jezus nesel križ na Kalvarijo. Iz evangeljskih besedil nam je znana vsa tragika in veličina teh dogodkov, ki umetniku ponuja zelo hvaležno snov za obdelavo. V Evropi so Križev pot ponazarjali od križarskih vojn dalje, razširjali pa so ga zlasti frančiškani, znani tudi po tem, da so že v srednjem veku skrbeli za svete kraje v Palestini. Vendar se je snov postopoma vsebinsko bogatila, saj so sprva upodabljali le začetek in konec, motiv je kasneje dobil sedem postaj, končno pa štirinajst. Označujemo jih z latinskimi številkami, po vrstnem redu pa si sledijo takole: I. Jezusa obsodijo na smrt, II. Kristusu naložijo križ, III. Jezus pade prvič pod križem, IV. Jezus sreča svojo mater, V. Simon iz Cirene pomaga Jezusu nesti križ, VI. Veronika poda Jezusu potni prt, VII. Jezus pade drugič pod križem, VIII. Jezus tolaži jeruzalemske žene, IX. Jezus pade tretjič pod križem, X. Jezusa slečejo, XI. Jezusa pribijejo na križ, XII. Kristus na križu, XIII. Marija z mrtvim sinom v naročju, XIV. Jezusa polagajo v grob.

Gotovo bi bila zelo mikavna naloga, popisati in natančno analizirati vrsto Križevih potov iz različnih obdobij na Slovenskem, vendar to presega okvir tega priložnostnega zapisa. Tokrat se bomo pomudili le pri nekaterih na Primorskem, najprej pri tistem na Sveti gori iz leta 1765, ki pa je prvotno, do leta 1941, visel v frančiškanski cerkvi v Brežicah, ki so jo med drugo svetovno vojno porušili Nemci. Kasneje je bil obnovljen in od leta 1977 krasí svetogorsko baziliko. Po svoji umetnostni zasnovi je poljudnega značaja, naslikan tako, da ob njegovem ogledovanju lahko sodoživlja Jezusovo trpljenje tako izobražen človek kot tudi preprost vernik. Odlikuje se po živih pripovednostih, močni ekspresivnosti in bogati barvni lestvici, v celoti izhajajoči iz baročnega izročila. Samo tri leta kasneje, 1768, je nastal dragocen baročni Križev pot v podružnični cerkvi v Dobravljah na Vipavskem, ki ga nekateri pripisujejo ajdovskemu rojaku, slikarju Antonu Cebeju.

V 19. stoletju je veliko število Križevih potov v slovenskih cerkvah nastalo po vzoru tistega, ki ga je naslikal avstrijski slikar Joseph Führich (1800-1876), sicer rojen na Češkem. Prištevamo ga med nazarence, tj. v skupino nemških slikarjev, ki so v prejšnjem stoletju skušali ustvariti novo nemško umetnost na patriotski in religiozni podlagi. Zanimiv po svoji preteklosti je miniaturni Križev pot Maksima Gasparija, ki ga sedaj hranijo v vipavskem semenišču, nekoč pa je visel v župnišču v Avberu. Izdelan je bil leta 1926, pok. Virgil Šček pa je poskrbel, da so ga obesili v vežo in na stopnišče avberskega »farov-

ža«, tako da je njegova mati ob njem lahko molila. Gasparijev Križev pot je značilen po dramatični izraznosti, pripovednosti, ki se omejuje na bistveno, in po globoki čustvenosti, vendar daleč od kakršnekoli solzavosti. Med boljše stvaritve Toneta Kralja sodi Križev pot iz leta 1931 v cerkvi na Mengorah, naslikan z oljnim barvami na platno. Uvrščamo ga lahko v njegovo pozno ekspresionistično fazo, ki se še vedno kaže zlasti v oblikovanju obrazov, prisotna je tudi stroga linearnost, vendar so figure obravnane polnoplastično z izrazitim modeliranjem. Barve so nekoliko zadušene in jasno lokalizirane, tako glede pripovednosti kot tudi odnosa med figurami in okoljem pa je očitna nekakšna strnjenost, zjedrenost, ki le še poudarja Kraljev izrazito mistično-čustveni pristop k reševanju te slikarske naloge.

Po vojni je svoj po velikosti največji Križev pot Tone Kralj ustvaril v letih 1957-58 v cerkvi na Mirenskem gradu. Postavljen je v 14 polkrožnih lokov v zgornjem delu sten obeh stranskih ladij, značilen pa je po živi barvitosti, bogati pripovednosti in ustreznem dramatičnem poudarku pri posamičnih postajah. V zadnjem obdobju je Mirenski Grad dobil še en umetniški Križev pot, in sicer v kapelicih ob poti na tagrič. Podobe v nišah je v tehniki sgrafitto leta 1985 izdelal slikar Lojze Čemažar. Pred kratkim jim je letos dodal še zadnjo, štirinajsto, pri vseh pa opazimo, da jih je umetnik ustvarjal iz pristnega verskega doživljanja pasijonske skrivnosti, v kateri posameznik ne občuti le Kristusove drame, marveč duhovni položaj tudi človeka današnjega časa in potrebo po razumevanju za stisko vsakega izmed nas.

Lani so v novo portoroško cerkev namestili sodoben Križev pot slikarke in arhitektinje Martine Kunaver iz Ljubljane. Figure na posamičnih postajah so obravnavane izrazito v slikarskem smislu, saj je poteza čopiča pri tej umetnici sunkovita, navidez trdi obrazni tipi ponazarjajo vso notranjo tragiko in veličino dogajanja, pri podobah prevladujejo temni barvni toni, ki u-

Tone Kralj: XIV. postaja Križevega pota, Mengore, 1931. leta

strezajo globljemu notranjemu razpoloženju. Končna razrešitev tega cikla pa je optimistična, saj je slikarka tradicionalnim štirinajstim postajam dodala še eno, petnajsto, z likom Vstalega Zveličarja, ki nam že s svojo vsebino, prav tako svetlejšo barvno lestvico vzbuja upanje in vero v smisel trpljenja. Pred kratkim so časopisi poročali o še enem modernem Križevem potu, ki ga je prejšnji mesec blagoslovil koprski škof msgr. Metod Pirih. Slikar Franc Zupet-Krištof je v starih obnovljenih kapelicih iz let 1880-82 na Gradišču pri Vipavi naslikal velike podobe v fresko tehniki, ki gotovo pomenijo važno kulturno in versko obogatitev tega kraja in še enkrat potrjujejo zavzetost župnikov v Vipavi nekoč in danes za kulturni napredek kraja.

Kakor smo spoznali, je Kristusova drama navdihovala in še navdihuje umetnike različnih časov in stilnih usmeritev, tovrstne umetnine pa nedvomno lahko uvrščamo med odlične dosežke evropskega duha. Pri tem je tudi jasno, da krščanska misel nikakor ni ovira umetnostnemu ustvarjanju, marveč je tudi še danes pomembna spodbuda tistim slikarjem, ki se zgledejejo pri evangeljskem sporočilu in jim umetnost ne pomeni le golega formalnega izživiljanja.

M. V.

Velika noč v ljudskem izročilu

Velika noč je že zdavnaj najbolj slovesen in najlepši verski praznik na slovenskih tleh. Z njenim prihodom se je končal strogi štiridesetdnevni post in turobni veliki teden, poln žalovanja, v katerem je bil post od velike srede še strožji in v katerem so imele zlasti gospodinje veliko dela, ker je bilo treba vse skrbno pripraviti za Veliko nedeljo. Končno je nato prišla odrešitev, to je čas velikega praznovanja. Žalostno vzdusje iz preteklih dni se je kar naenkrat spremenilo v duševno radost in v nepopisno praznično razpoloženje.

V jutranjem velikonočnem zajtrku so se pojavile na mizi »požegnane jedi«, ki so jih blagoslovili na veliko soboto popoldne. Za to priložnost so si tudi najbolj revni ljudje z dodatnim delom in trudom poskrbeli najbolj praznično hrano. Na vsaki velikonočni mizi ni smelo manjkati klobas, jajc, hrena in belega kruha. Vendar zajtrka so se ljudje lotili le po »ranik« maši ali po jutranjem vstajenju. K maši so običajno hodili po skupinah, razdeljeni po vaseh, ali pa v vstajenskih procesijah. Le-te so bile v marsikateri vasi zelo bogate in slovesne. Pogled na procesije je bil marsikje kar sanjski, saj so njihovo lepoto dopolnila še s cvetjem in svečami okrašena okna, mimo katerih so urejeno stopale. Po jutranjem bogoslužju pa so se ljudje takoj odpravili domov na obilen jutranji zajtrk.

Na slovenskih tleh je veljalo strogo pravilo, da se je pri mizi za »velikonočni žegen« morala zbrati vsa družina. Praznično oblečeni ljudje so v naših ožjih krajih najprej jedli juho z blagoslovljenim kruhom, za njo pa še druge blagoslovljene jedi, kot npr. janjčka, jajca in hren. Ob koncu obroka so se še malo posladkali s koščkom tradicionalne »pince« ali presneca. Prva je poseben sladek kruh, ki naj bi po starem ljudskem izročilu spominjal na »Presveto Rešnje telo«, pre-

dalje na strani 9 ■

Odkrivanje lepote na poslikanih lesenih stropih

Na 112. Dunajskem krožku, ki se ga je udeležilo večje število stalnih obiskovalcev in prvič gost iz Argentine dr. Marko Kremžar, smo se spoznali z osebnostjo in delom mlade slovenske strokovnjakinje na področju umetnostne zgodovine, z univerzitetno docentko in predavateljico na tovrstnem oddelku v Ljubljani dr. Natašo Golobovo, ki je napravila na nas vtis dokaj samostojne raziskovalke. Svoja izvajanja je črpala iz knjige, ki je leta 1988 izšla pri Slovenski matici v Ljubljani. Njen naslov: »Poslikani leseni stropi na Slovenskem do sredine 18. stoletja«.

V njej se ji je posrečilo dokazati, da poslikani leseni stropi v cerkvah niso nikakršno dekorativno mašilo, kot so jih prvotno označevali, temveč poseben izraz človekovega ustvarjalnega hrepenenja po doživetju pridvignjene lepote v svetem hramu... Vernemu človeku si namreč ni težko predstavljati, da je ravno pogled v strop, primerno poslikan, podoben pogledu v odprto nebo, pri čemer se primerno doživeta konkretnost stopnjuje v onostransko dimenzijo in podaljšuje v večnostno perspektivo.

Omenjeno slikanje stropov dobiva v različnih časih prav svojevrstne načine izraza in tudi metode pri obdelavi lesa. Podobe iz Jezusovega življenja se menjujejo z zgodbami iz življenja svetnikov, z ornamentalnimi okraski in nemalokrat se pojavljajo tudi fantastične živali, pogosto pa srečujemo tudi motiv vrtnice in vinske trte.

Kakšne metode so uporabljali oblikovalci stropov, da niso barve prehitro obledele, tako da danes ne občudujemo le tistih iz 15. ali 16. stoletja, temveč celo one iz 4. stoletja po Kristusu? Premazali so jih z apnenim mlekom ali impregnirali celo z volovsko krvjo.

Ker je področje raziskovanja zelo obširno, saj se taki stropi nahajajo tako na Kranjskem kot na Koroškem, naj se pri popisu omejimo predvsem na koroški del, kjer se povsod, koder so nekdanje ali pa še danes živijo koroški Slovenci, nahajajo prav enkratni primerki tega umetnostno zgodovinskega pojava. Dr. Nataša Golob jih je odkrila v Zilski in Kanalski dolini, v Rožu in Podjuni... Dejstvo je, da je na Koroškem več dobro ohranjenih poslikanih lesenih stropov kot v osrednji Sloveniji... Vzrok za ta pojav vidi v

manjšem blagostanju teh področij in v posebno razvitem spoštovanju tradicije in spomina na svoje dede - prednike. Ko so v baroku marsikje odstranili ali prezidali stari leseni strop ter s tem uničili njegovo religiozno umetniško sporočilo, v revnejših predelih Koroške temu niso sledili. Danes se zato lahko ponašajo s tem enkratnim okrasom svojih cerkva, zlasti nekaterih podružnic. Naj omenimo pri tem vsaj nekatere: na primer Maloše, kjer se nam na stropu odpira pogled na božji paradiž sredi rož in svetnikov, na stvarstvo, ki slavi svojega Stvarnika.

Izbira barv je večkrat prav različna in sega od mirnih zemeljskih barv, do čudovito sijočih temper, najdemo pa tudi montažo posameznih oljnatih slik na lesenem stropu. Zato imajo ti stropi v glavnem dvojen učinek: dekorativen in religiozno povzdigovalen. Žal so veliko škode napravili zlasti Turki s svojimi nasilnimi vdori, pri katerih so bile dostikrat prizadete tudi cerkve.

Kot posebno lepo poslikan lesen strop je predavateljica označila »podružnico« v Mačah v Rožu, kjer je na stropu naslikanih kar 32 svetnikov v takem sijaju, da ga lahko doživiš kot pogled na nebeški Jeruzalem. Zelo lep je tudi strop sv. Simona nad Globasnico ali v Radničah v cerkvi sv. Katarine. Omenili bi radi še marsikatero drugo, a naj zaključimo z omembo Slanice, podružniške cerkve sv. Lenarta, in božjega hrama v Vogrčah iz Podjune.

Pri živahni diskusiji smo se spomnili tudi vseh tistih požrtvovalnih posameznikov na Koroškem, ki neopazno in pogosto brez pohvale, o primerne priznanja, skrbijo za še ohranjene lesene stropove v krajevnih cerkvah. Tem pridnim rokam še naprej priporočamo nego, omenjenih lepote, s katerimi se ravno tako radi postavljajo Belgijci, Čehi, Francozi in južni Nemci, saj se začeli tovrstne lesene stropove v Evropi izdelovati že okoli leta 1000 po Kristusu.

Dr. Nataša Golob, ki se nahaja do 15. aprila na Dunaju, kjer ji dela družbo sinček Jernej, je označila delo umetnostnega zgodovinarja kot »pravo detektivko«. Torej lahko od nje pričakujemo še marsikatero presenetljivo odkritje. Priložnost za to je že dana!

Zakaj?

Poleg predavanj na ljubljanski fakulteti za umetnostno zgodovino se namreč vztrajno podaja v Stično. Cilj ni skromen: rekonstrukcija nekdanje stiške biblioteke. Pri tem je že odkrila mednarodno povezavo slovenskih samostanov z drugimi v Evropi, med drugim tudi z avstrijskimi, kot sta na primer cistercijski samostan v Zwettlu blizu češke meje ali Heiligen Kreuz nedaleč od Dunaja. Vse to dokazuje, da so se menihi zavedali univerzalnega poslanstva Jezusove blagovesti in tudi delovali v tem duhu.

Milena Merlak

»Ognjišče« praznuje 25-letnico

V Kopru je izšla aprilska številka verskega mesečnika za mladino Ognjišče. V tem mesecu praznuje list svojo 25-letnico. Za veliko noč 18. aprila 1965 sta namreč takratni postojnski župnik Franc Bole (še danes je glavni urednik Ognjišča in poklicni verski urednik) in takratni koprski kaplan Bojan Ravbar (danes je župnik v Kopru) izdala ciklostilirani list Farno ognjišče v 1.300 izvodih. Ze naslednje leto so ga začeli tiskati, naklada je narasla na 18.000 izvodov, postal je mesečnik in iz naslova je izpadla oznaka »Farno« ognjišče. Naklada je naraščala. Dve leti kasneje je dosegla 50.000 izvodov, leta 1970 celo 81.000 izvodov, leta 1980 pa kar 90.000 izvodov. Danes ga natisnejo več kot 105.000 izvodov. V teh letih je Ognjišče izdalo tudi 146 knjig.

Gost meseca je v tej številki akademski slikar Kristof Zupet. Glavni urednik ga je obiskal v ateljeju sredi stare Ljubljane in predstavil bralcem njegovo doslej največje sakralno delo — križev pot v kapelah na Gradišču pri Vipavi. Kapelice, ki stojijo na poti iz Vipave proti podružni cerkvi Svetega križa na Gradišču, so postavili pred 110 leti. V njih so bile dolgo Ogrirove oljne slike 14 postaj Križevega pota. Ko so kapelice pred leti obnovili, pa so oljne slike prenesli v Marijino cerkev v Logu pri Vipavi, kapele pa je dal vipavski dekan Franc Pivk poslikati s freskami, za katere je Kristof Zupet delal dve leti. Gre za velike slike od treh do treh kvadratnih metrov in pol. V razgovoru nam Zupet prikaže svoj pogled na svet, umetnost in vero. Med drugim zatrjuje, da sploh ne verjame v nekakšen zaton umetnosti. Posebej je navezan na kiparstvo Karle Bulovčeve in na slikarstvo Ivana Groharja ter Riharda Jakopiča. To so umetniki svetovnega formata, poudarja v in-

tervjuju, v katerem obžaluje, da jih še Slovenci premalo poznamo, kaj šele, da bi jih znali predstaviti svetu. Glede svetovnih umetnikov pa pravi, da je njegov največji vzornik Tommaso Maestri in tako nadaljuje: »Danes je pri mladini umetnost samo še manifestacija nekontroliranih ali slabo kontroliranih čutov, nagonov. Ni prisotne človeške sinteze, ni človeškega loka«.

Zupet poudarja tudi svoje veliko prijateljsko stvo z dramatikom Ivanom Mrakom, s katerim se je seznanil leta 1959 in je bil z njim do smrti 24 let v ustvarjalnem prijateljskem odnosu. Zani je Mrak naš največji sodobni religiozni dramatik in mislec.

S freskami se ukvarja tudi priloga omenjene četrtne številke Ognjišča. Posvečena je Hrastovljam ob 500-letnici fresk Janeza iz Kastva, ki med drugim obsegajo znameniti Mrtvaški ples in jih je po vojni odkril domačin kipar Jože Pohlen.

Pismo meseca je posvečeno najbolj občutljivim problemom mladih let. Koprski kaplan Primož Krečič pa pod naslovom »Novi človek« razmišlja o oblikovanju zrele vere pri mladem človeku. Nadaljuje se razprava Joška Šavlija o črnem panterju — grbu Karantanije.

V rubriki »Naši preizkušani bratje« je objavljen intervju z invalidom Tonetom Rozmanom iz Grosupljega, ki ima hrome noge od leta 1943, ko je star 16 let z bratom bežal pred nemci in so italijanski vojaki kar streljali nanj in ga ranili v hrbtenico.

Objavljene so tudi običajne rubrike, med katerimi je tista, ki je posvečena popevkam, tokrat namenjena festivalu v Sanremu. Nadaljuje se povest v nadaljevanjih rajnega pisatelja Karla Mauserja »Kaplan Klemen«.

Motiv iz Križa

fto M. Magajna

Lep odmev na dvojezično knjigo o Lojzetu Bratužu na Koroškem

Na pobudo dr. Mirka Špacapana, odbornika za šolstvo v Goriški pokrajini, je prva slovensko-italijanska knjiga na tem področju doživela v petek, 16. marca, v prostorih knjižarne Mohorjeve založbe v Celovcu posebno lepo predstavitev. Njena zunanja oprema je svečana, saj vse-

ril, da želi sedanja uprava čim bolj upoštevati svoj geografsko-zgodovinski položaj, ki je že od nekdaj stičišče in križišče več kultur, narodov in jezikov. Izdajo pričujoče knjige je označil kot doprinos k izboljšanju razumevanja med narodi v duhu nove Evrope... Inštitut za manjšinsko sociologijo v Gorici je objavil že vrsto razprav o furlanski in venetski kulturi ter raziskuje ta čas tudi vpliv nemške kulture na Gorico. Rezultate teh raziskovanj želi izdati v posebni knjigi.

Reprezentativnega, medkulturnega dogodka v knjižarni Mohorjeve so se udeležili še italijanski generalni konzul v Celovcu dr. Roberto Martini in Nino Panzera, odbornik za kulturo v Goriški pokrajini. Prireditve se je želel udeležiti tudi celovski župan Guggenberger, a je bil zaradi neodložljivega uradnega potovanja zadržan. Gostitelju, govornikom in vsem navzočim se je z besedami ganjenosti zahvalila pesnica Ljubka Šorli, ki je kot vdova za velikim pokojnikom s svojim sinom in hčerko to spominsko svečanost s kulturno povezovalnim značajem gotovo doživljala na še posebno globoko občuten, osebni način.

Pomembnosti tega enkratnega dogodka, ki je dober začetek za nadaljnje tesnejše kulturne stike med goriškimi in koroškimi Slovenci, se je zavedal tudi koroški avstrijski in slovenski tisk. Pod naslovom »Poklon žrtvi nasilja glasbeniku Lojzetu Bratužu« je urednik »Našega tednika« Franc Wakounig — osrednjega glasila koroških Slovencev — v petek, 23. marca, napisal daljši sestavek (s sliko gostov iz Gorice), v katerem je zastavil med drugim vprašanje: »Kdaj bo uradna Koroška v sodelovanju s Slovenci pripravila kaj podobnega slovenskim žrtvam nacizma na Koroškem?« V torek, 20. marca, je izšel krajši informativni zapis brez podpisa z naslovom »Bratuž — Po petdesetih letih« v »Slovenskem vestniku«. Prav reprezentativno poročilo z dvema slikama gostov iz Gorice je izšlo v nedeljo, 18. marca, v dnevniku »Kleine Zeitung«, najbolj razširjenem na avstrijskem Koroškem in Štajerskem. Pisec članka z naslovom »Martyrer für sein Volk — Mučenec za svoje ljudstvo« Heinz Stritzl je dogodek označil kot doprinos k izboljšanju odnosov med slovenskim in italijanskim ljud-

stvom ter omenil, da so zahteve manjšinskih narodnostnih skupnosti po večji zaščiti pred vsako tiho asimilacijo tudi v demokratičnih deželah upravičene.

Kot vidimo, zmorejo biti taki medkulturni dogodki podlaga in vzpodbuda za nadaljnje tovrstne podvige in si jih lahko želimo še več.

Milena Merlak

—O—

VELIKA NOČ V LJUDSKEM IZROČILU

■ nadaljevanje s 7. strani

sneč pa je kolač, napolnjen z rozinami, pinjoli in marsičem drugim. Le-ta naj bi spominjal na Kristusovo trnovo krono. Pri obroku so morali vsi zelo paziti, da se ne naslonijo na velikonočno mizo, ker so takrat verovali v njeno svetost. Poleg tega je moral vsakdo dostojno ravnati z blagoslovljenimi jedmi. Matere so med drugim velele otrokom, naj se dobro sklonijo nad mizo, da jim ne bi padale na tla blagoslovljene drobtinice.

Po kasnejšem kosilu je bila v navadi razdelitev še med sosedo in sorodnike domačo »žuco« ali »živco«. Nato so ljudje spet šli k bogoslužju. Popoldne so bili doma v družinskem krogu in so čimbolj slovesno proslavljali ta veliki praznik. Zaradi izredne pomembnosti velike noči je bilo na ta dan prepovedano delati in celo hoditi z doma, razen k maši ali na blagoslovitev polja.

DAR

buje ponatis predavanj na spominskem simpoziju v Gorici aprila 1987, ki se je v celoti soočal z umetniško in človeško podobo Lojzeta Bratuža in njegovim časom. Tudi prireditve v Celovcu je ponovno oživela spomin na mučniško smrt tega zaslužnega slovenskega goriškega glasbenika, zborovodjo in zavednega Slovenca, ki so ga na sam Sveti večer leta 1937 zastupili italijanski fašisti, čeprav je bil po vsem svojem življenju in delovanju utelešen primer za resnično krščansko spravljivost in miroljubnost. A kaj nas opozarja bolj na zlo tega sveta kot mučniška smrt nedolžnih žrtev?

Številne navzoče je pozdravil vodja Mohorjeve založbe ing. Franc Kattinig. Le-ta se je pri tem še posebej poklonil vdovi velikega pokojnika Ljubki Šorli, ki je s sinom in hčerko prišla v Celovec. Marsikdo je že bral pesmi te znane goriške pesnice. Toda ing. Kattinig pri svojem nagovoru ni upošteval samo tega dejstva, temveč je vse navzoče s svojimi toplimi čestitkami in darom v obliki bibliofilske izdaje Prešernovega Sonetnega venca z grafikami koroškega slikarja Valentina Omara spomnil na pesničin visoki življenjski jubilej — na njeno osemdesetletnico. Za njim je karizmatično osebnost Lojzeta Bratuža plastično orisal dr. Mirko Špacapan, ki je med drugim poudaril, da se je pokojnik zavzel za pravice slovenske goriške in koroške narodne manjšine. Dr. Rafko Dolhar, ki je z večštim prevajanjem v kar treh jezikih: slovenščini, nemščini in italijanščini povezoval izvajanja govornikov, je v svojem nagovoru opozoril na etično silo in zavest potrebe po večjem povezovanju in medsebojnem razumevanju med manjšino in večino, pa tudi na nevarnost asimilacije. Eden izmed korakov na boljši skupni poti v prihodnost naj bo knjiga o Lojzetu Bratužu, pomembni zaslužni osebnosti, kateri se je s tem dejanjem Goriška pokrajina v današnjem času vsaj nekoliko oddolžila. Tudi predsednik Goriške pokrajine dr. Gianfranco Crisci je pouda-

Fotografija kot zrcalo časa

Mirne duše lahko trdimo, da je tudi fotografiranje umetnost. Kdo si še ni ogledal fotografij, pri katerih mu je kar zastal dih zaradi prijetnih občutkov ob lepoti, ki so jo oddajale? Vendar fotografiranje ni le umetnost, včasih lahko postane tudi nekaj zelo koristnega. Pred nekaj leti je združenje »Italia nostra« priredilo posebno fotografsko raziskavo o naravnem ali nasilnem razpadanju in preperevanju kulturnih spomenikov v Rimu. Priprave so potekale v dveh ločenih delih. Najprej je bilo treba poiskati v raznih arhivih, v muzejih ter na Spomeniškem varstvu stare posnetke raznih kulturnih spomenikov. Po strogi selekciji, v kateri so izpadle vse slabo ohranjene slike in slike nekaterih stavb ali spomenikov, ki sploh ne obstajajo več, je stekel drugi del. Na novo je bilo treba fotografirati iste kulturne spomenike, po možnosti z enake razdalje in iz istega zornega kota.

Po drugem delu so raziskovalci končno lahko primerjali več kot dvajset let stare fotografije z novimi. Naleteli so na velika presenečenja ali

— bolje rečeno — na velika razočaranja. Med fotografiranimi kulturnimi spomeniki ni bilo nič enega, ki ne bi bil spremenil svojega videza izpred dvajsetih let. Vsi so bili na novih posnetkih bolj ali manj pokvarjeni. Predvsem so bile slike živ dokaz preperavanja, katerega glavni krivec je kisli dež. Poleg tega so bile vidne hude počrtnitve zaradi onesnaženega ozračja ter večje ali manjše razpoke, ki so posledica močnih akustičnih šokov. Nazadnje so bili na nekaterih slikah vidni znaki barbarskih dejanj nad spomeniki. Seveda je bilo treba fotografsko raziskavo dopolniti tudi s kemijsko, ki so jo nato izvedli strokovnjaki kar na terenu. Že fotografije pa so pokazale, in to še predobro, kakšno je trenutno stanje skoraj vseh rimskih kulturnih spomenikov. Čeprav je bila raziskava zelo dobro pripravljena in je obravnavala izredno pomembno tematiko, je žal naletela med pristojnimi oblastmi na gluha ušesa. Razpadanje rimskega kulturnega bogastva se bo zato lahko neustavljivo nadaljevalo.

Cankarjev Jakob Ruda v izvedbi SSG

Ko si je vodstvo našega gledališča pred štiri leti zadalo cilj, da postavi na oder celotni Cankarjev dramski opus, je bilo jasno, da se bodo zvrstila tudi dela, ki jih gledališča le redko vključujejo v repertoar. Med te prav gotovo spada tudi Jakob Ruda, ki ga je Cankar napisal v pičlih treh mesecih, ko mu je bilo komaj 24 let. Naloga, ki si jo je zastavil režiser Dušan Mlakar, torej nikakor ni bila lahka, saj je moral iz mladostnega teksta zgraditi nekaj, kar bi pritegnilo pozornost sodobnega gledalca. To pa so tudi razlogi, da je Jakob Ruda komaj zdaj prvič prišel na oder tržaškega gledališča, kjer je bil sicer Cankar od leta 1908 reden gost.

Vodstvo tržaškega gledališča je programiralo premiero Jakoba Rude za sredo marca, torej v čas 90-letnice krstne uprizoritve, ki je bila 16. marca 1900 v Ljubljani. Zaradi nenadne režiserjeve bolezni pa je bilo treba tržaško premiero prestaviti na april in z njo končati letošnjo sezono.

Mlakar je za moto postavitve povzel Župančičeve besede »Cankar, ti si strup«, saj njegova dela kažejo grdo, da bi človek zahrepenel po lepem. Pri tem se je Mlakar izognil raziskovanju socioloških in družbeno kritičnih dimenzij ter vso pozornost namenil človeku kot individuumu,

ki se žal ni mnogo spremenil v času, od kar je delo nastalo. Tako je dozorela precizno izdelana predstava, ki je prav gotovo zadovoljila estete, morda pa nekoliko manj tiste, ki so pričakovali konkretnije namige na sedanji hitro razvijajoči se politično-družbeni trenutek. Režiserjevo poglavito zamisel odlično poudarjata tako scena Mete Hočevar kot kostumi Marije Vidau. Mlakarjev prijem se je poznal tudi v igri nastopajočih, kjer ima gesta dokajšnjo dopolnilno vlogo. Zdi se, kot da sledimo lirčni izpovedi, popestreni z diapozitivi, kar je po eni strani učinkovito, po drugi pa kdaj pa kdaj preveč statično, čeprav vedno dosledno.

Igralski ansambel se je potrudil, da bi dosegel teamsko igro. Razdvojenost med grehom in pokoro se je še najbolj izkazala pri Vladimiru Jurcu, ki je podobil Jakoba Rudo. Posrečen in skrbno izdelan lik brezvestnega podjetnika Broša je ustvaril Anton Petje, odlični sta bili Lučka Počkaj kot Rudova hčerka in Bogdana Bratuž v vlogi protagonistove sestre Marte. Nič manj posrečeni pa niso bili liki Alojza Miliča, Maje Blagovič in Iva Barišiča. Nastopajo še Miranda Caharija, Livij Bogatec in Adrijan Rustja.

Saša Rudolf

Pozitiven obračun delovanja goriške ZSKP

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice je prejšnji ponedeljek, 2. aprila, imela v Katoliškem domu svoj redni občinski zbor. Kot je izhajalo iz poročil predsednika Damjana Pavlina in tajniškega poročila Franke Žgavec, je goriška Zveza slovenske katoliške prosvete v lanskem letu imela bogato in razvejano delovanje, predvsem pa je uspešno proslavila svojo 30-letnico. Tako je poudaril predsednik Pavlin, ki pa je tudi z veliko zaskrbljenostjo spregovoril o sedanjem družbeno-političnem stanju manjšine in še posebej o vprašanjih, ki jih odpira Maccanico zakonski osnutek za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Spregovoril je nato o sodelovanju s sorodnimi organizacijami v zamejstvu in Sloveniji ter o odnosu italijanske države do manjšinskih kulturnih organizacij.

Poročilo tajnice Žgavec je zbranim podrobno razčlenilo bogato minulo sezono od številnih proslav ob 30-letnici do vseh ostalih že tradicionalnih in drugih priložnostnih prireditev in pobud, ki so jih Zveza in njena društva uresničila. To je bilo razvidno tudi iz poročil o delovanju posameznih društev. Blagajniško poročilo pa je

podala Danijela Puia. Sledili so pozdravi predstavnikov drugih ustanov in zvez, nakar so bile na vrsti volitve. Za predsednika je bil soglasno potrjen Damjan Pavlin, širši odbor pa sestavljajo Marjan Breščak, Mauricijo Peric, Marko Brajnik, Ivan Vogrič in Ljubka Šorli. V razsodišče pa so izvolili Andreja Bratuža, Ivana Kovica in Jožefa Žorža. Za duhovnega vodjo je bil potrjen Marjan Markežič.

—o—

PETRIČIČEVE SLIKE V »GALERIJI TRŽAŠKE KNJIGARNE«

Do 18. aprila so v Galeriji Tržaške knjigarne na ogled grafike in olja benečanskega likovnega ustvarjalca Pavla Petričiča, ki je znan tudi kot esejist in pisec knjige »Per un pugno di terra slava« (»Za pest slovanske prsti«), ki je lani izšla pri Založništvu tržaškega tiska. Pavel Petričič predstavlja serijo grafik in, vsaj po našem okusu, bolj zanimiv niz oljnatih slik, ki pričajo o bogatem barvnem spektru tega zanimivega ustvarjalca in o njegovem občutljivem likovnem odzivu na temo pokrajine in tudi tihožitja.

Trst spoznaval Plečnika in Fabianijs

V Krožku za kulturo in umetnost v Trstu je v petek, 6. t.m., bilo predavanje o arhitekturi Plečnika in Fabianijs. O teh dveh velikih slovenskih arhitektih je spregovoril Damjan Prelovšek iz Ljubljane. Tržaški javnosti je predavatelj uvodoma predstavila arh. Rosana Petaros, Prelovšek pa je nato tudi s pomočjo diapozitivov podal izredno strnjen, a prav zaradi tega toliko bolj vsebinsko bogat prikaz o obeh arhitektih in o njunem modernem pogle-

du na arhitekturo in urbanistična vprašanja ter sočasno zvestobo slovenskim, predvsem kraškim arhitekturnim prvinam in istočasno odprtost do evropskih razsežnosti. Odlično poznanje ustvarjanja obeh velikih arhitektov in velika ljubezen, ki jo Prelovšek goji do njunega dela, sta se odražala na vsakem koraku. Občinstvo je torej resnično lahko dobilo jasen, racionalen in istočasno tudi čustven odnos do velikih stvaritev Plečnika in Fabianijs.

SMReKK ZA 18. DOSP

SMReKK (Slovenski mladinski rekreativni kulturni klub), ki družijo mlade bivše dijake goriških višjih šol, je sklenil za 18. DOSP izročiti vsem italijanskim šolam, ki se ga udeležijo, delo Pavla Stranja »Gli sloveni in Italia dalla A alla Z.«

Omenjeno prijateljsko in kulturno sodelovanje med višjimi srednjimi šolami več kulturnega in večjezičnega slovenskega in italijanskega prostora imajo člani SMReKK(a) za posebno važno, ker prispeva k vedno širšemu medsebojnemu spoznavanju in odstranjevanju še obstoječih predsodkov.

Ti cilji se lahko uresničijo samo pod pogojem, da izvedemo večjo izmenjavo informacij, odnehamo končno z izjavami prevlečenimi z retoriko, in sproščeno gradimo kulturni napredek v tem prostoru.

»TRIBUTE TO BENNY GOODMAN«

V četrtek, 26. aprila, bo ob 20.30 v osrednjem dvorani Kulturnega doma v Gorici svojevrsen koncert jazz glasbe »Tribute to Benny Goodman«, posvečen ameriškemu klarinetistu »Kralju jazza« Bennyju Goodmanu. Na koncertu bosta nastopili znani slovenski glasbeni skupini Orkester Big Band RTV Ljubljana ter New Swing Singers.

Večer »v spomin Bennyju Goodmanu« bo popestril mednarodno priznani klarinetist/saksofonist Antti Sarpila, doma iz Finske. Sodi med mlajše glasbenike (l. 1964), deluje v Helsinkih nastopa po vsem svetu.

Drugi solist bo znana slovenska pevka Dinka Haberl, ki vse raje prepeva jazzovske standarde.

New Swing Singers, z Otom Pestnerjem na čelu, bodo še spremljale tri pevke, in sicer: Aleka Godec, Simona Vodopivec ter Sonja Kos. Vse tri je predprodaja vstopnic. Zainteresirani se lahko obrnejo na urad Kulturnega doma v Gorici (ul. Brass 20 - Tel. 33288).

SODELOVANJE NA PODROČJU KMETIJSTVA

Jugoslovansko zvezno ministrstvo za kmetijstvo je pripravilo osem razvojnih programov, na osnovi katerih naj se pospeši sodelovanje na kmetijskem področju med Jugoslavijo in Italijo. Te načrte so že posredovali rimskim oblastem in izporočila tiskovne agencije »Tanjug« izhajajo, da je cilj teh programov povečanje prireje jagnjet in torej proizvodnje jagnjetine ter tudi govejega mesa, razvoj morskega in sladkovodnega ribarstva ter ribogojstva, sodelovanje na področju konjereje, pridelovanja koruze in ureditev lovstva. Vse to s končnim ciljem pridelovanja in pripravljanja zdrave hrane.

Pobudo za sodelovanje na področju kmetijstva so sprožili lani novembra na generalni konferenci Organizacije združenih narodov za kmetijstvo in prehrano FAO, ki ima svoj sedež v Rimu, ko sta se v tem smislu razgovarjala italijanski in jugoslovanski minister za kmetijstvo.

—o—

Pri hudi pomorski nesreči v Severnem morju, kjer je na danskem trajektu izbruhnil požar, je po zadnjih podatkih izgubilo življenje 141 ljudi. Trajekt Scandianavian Star je nato več dni gorel v pristanu nekega švedskega mesteca. Oblasti skušajo ugotoviti, če je bil požar res podtaknjen.

Tržaški škof v DSI

Zadnji ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev v Trstu v tednu pred Veliko nočjo je postal že tradicionalna priložnost za srečanje slovenskega občinstva s tržaškim škofom msgr. Lorenzom Bello-mijem. Tako je bilo tudi 9. t.m., ko je škof podal prisotnim velikonočno misel. Nave-zal se je na prvo cerkveno zborovanje Treh Benečij, ki bo konec meseca v Ogleju in Gradežu, svoje misli pa posvetil Kristuso-vevu vstajenju in potrebi po »novi evan-gelizaciji« Evrope. Temelj ostaja velika no-vost krščanstva, veselo oznanilo o vstaje-nju in poslednjih resničnostih; nova evan-gelizacija, o kateri govorijo zlasti zadnji trije papeži, pa pomeni iskanje novih na-činov ali celo ponovnega prekvaševanja stare celine s krščanskim sporočilom. Kot je dejal škof Bellomi, je papež Janez Pa-vel II. med drugim posebej priporočil po-gumno pričevanje o krščanskih blagih in etični drži, evangelizacijo s pristnimi zna-menji vere in z upoštevanjem ljudske du-hovnosti in pobožnosti.

Predavatelj se je ozrl tudi na tržaško cerkveno in družbeno stvarnost. Iz srca se mu je izlila goreča želja, da bi božja be-seda in vrednote verovanja v še zaznavnej-ši meri oživljale slovensko narodnostno skupnost na Tržaškem.

—o—

Voditelj krščanskodemokratske stranke v Vzhodni Nemčiji Lothar De Maiziere, ki je zmagovalac na prvih svobodnih volitvah v Nemški demokratični republiki, je sestavil novo vlado. V vladni sestavi bi morali biti tudi predstavniki socialdemokratske stranke.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

CORRADO BELCI

Dva nasprotujoča si strahova

Prevedel D. L.

5.

Tajnik Krščanske demokracije je te-daj bil Guido Botteri, intelektualac, ki po svojem značaju vsakogar rad gleda narav-nost v oči. Odločno je zagovarjal stališče, da ima Italijanska socialistična stranka vso pravico, da določi Slovenca za kandidata za tržaški občinski odbor, kot je tudi od-ločno branil stališče Krščanske demokraci-je. Prepričan je bil, da zagovarja pravično stvar in da se nahaja v situaciji, ki ne do-voljuje nobenega mešetarnenja: ali si na tej ali na drugi strani, ali si za novo ali za staro stran zgodovine.

Sklicevanje na Hreščakovo preteklost je bila po vsej verjetnosti pretveza, da se kratkomalo prikrije nasprotovanje prisot-nosti Slovenca v občinskem odboru.

Vseeno sem bil zaskrbljen zaradi ško-de, ki bi jo v volilnem pogledu mogla ime-ti Krščanska demokracija, čeprav sem se strinjal z načelnim stališčem Guida Botte-rija. Ne da bi ta vedel, a tudi ne da bi me

Kljub letošnjemu neuspehu Jadrana so še možnosti za afirmacijo zamejske košarke

Košarkarska prvenstva se letos sicer niso še povsem iztekla, a slovenska združena ekipa Ja-dran je žal že nekaj kol pred koncem prven-stva obsojena na izpad iz lige. Po petletnem čast-nem nastopanju v drugi italijanski kategoriji se bo moralo naše društvo ponovno soočiti z ita-lijansko C ligo, v kateri je v preteklosti vedno odigravalo vidno vlogo.

Ceprav je letošnje nazadovanje prvo v Jadra-novi zgodovini, ne gre tega dejstva preveč dra-matizirati, saj je bil tak rezultat zlahka previd-ljiv že pred samim začetkom prvenstva. Pravza-prav bi obstanek v ligi, ki se je sicer v prvem delu prvenstva zdel tudi dosegljiv, predstavljal za tako ekipo izreden uspeh. Ob izteku lanske sezone se je namreč zaključil za Jadran en ci-klus, letošnje nazadovanje pa je to sklenitev le še potrdilo. Igralski kader se je namreč bistve-no spremenil, saj sta poleg dveh izkušenih ita-lijanskih košarkarjev Manzana in Gobba zapusti-la ekipo tudi Marko Ban in Klavdij Starc, ki sta bila pri Jadranu vsekakor najvažnejša igralca v zadnjih letih.

Po dolgem času je Jadran letos ponovno na-stopil z zelo pomlajeno ekipo, ki si ni mogla zadati drugega cilja kakor obstanek v ligi. V mo-štvu je ostalo še nekaj tako imenovanih vete-ranov (čeprav nihče ne presega starosti 30 let), ki so v bistvu že dosegli vrhunec svoje košar-karske kariere in ki niso več tako motivirani kot nekdanj. Ogrodje ekipe so letos sestavljali člani mladinske ekipe, ki so se prvič morali soočiti s tako zahtevnim prvenstvom, kot je B2 liga. Poleg novosti v igralskem kadru je Jadran letos nastopil tudi z novim trenerjem, ki je na mla-dinski sektor vedno polagal veliko pozornost.

Letošnja sezona je bila torej prehodnega zna-čaja. To so Jadranovi navijači takoj razumeli in se tudi nekoliko oddaljili od ekipe. Sicer pa je to nekaj povsem razumljivega, saj so prehod-

ne faze navadno manj privlačne, ker se tedaj še-le išče prava kombinacija, ki bo nato dovolila ekipi, da zopet prične svoj vzpon.

Le pred tremi leti je nekaj zelo podobnega doživel tržaški Stefanel, ko je kljub prihodu zna-nega jugoslovanskega trenerja Tanjevića, moral okusiti grenkobo dveh zaporednih nazadovanj, preden je pričel nezadržno napredovati in je sedaj usmerjen v sam vrh italijanske košarke. V času nazadovanja nikakor ni manjkalo kritik in pomislekov, pa tudi velik del publike je za-časno zapustil ekipo. Važno pa je, da ima v ta-kih trenutkih odbor društva jasno načrtan pro-gram ter da pri njem vztraja, ne glede na vse polemike, ki lahko krožijo okoli ekipe. To se je pri Stefanelu tudi zgodilo, saj se njegovi odbo-rniki niso prestrašili začasnih pekočih neuspehov na poti pomladitve ekipe.

Ce se povrnemo k Jadranu, gre morda pri-staviti, da odbor društva v času največjih uspe-hov prve ekipe ni polagal zadostne važnosti mlaj-šim vrstam, tako da mu je naenkrat zmanjkalo enakovrednih zamenjav za starejše igralce, ki so zapustili ekipo. Nenadoma se je tako znašel v nezavidljivem položaju, da mora naenkrat zame-njati v bistvu vso ekipo. Kljub začasnemu pad-cu kakovosti pa smo lahko optimisti, saj razpo-laga zamejska košarka z zelo obetajočim naraščanjem. Paziti pa moramo, da bomo z njim pravi-lno delali. Pri tem bodo morala posamezna slovenska društva tudi žrtvovati delček svoje morebitne trenutne slave, morala tudi odkloniti vabljive ponudbe večjih italijanskih klubov za odstop perspektivnejših košarkarjev; skratka, vsa slovenska društva bodo morala nesebično delati za skupen vzpon celotne zamejske košar-ke. Le z združenimi močmi ne le pri prvi ekipi, marveč tudi pri najmlajših, bomo lahko zopet dosegli tisto raven, na kateri je bil pred leti Jadran.

Mitja Terčon

jevi ulici, kjer so me zelo vljudno spre-jeli. Hreščaku sem jasno obrazložil svoj načrt, poudaril svojo zaskrbljenost in de-jal, kako je nujno, da se konstruktivni od-nosi med italijansko večino in slovensko manjšino razvijajo postopno. V tej zvezi se je treba truditi, da ne bi imele škode ti-ste sile, ki prepričano podpirajo takšno po-litično linijo, med temi silami pa prihaja v poštev najprej Krščanska demokracija. Pristavil sem, kako sem prepričan, da se vsem spleta poiskati rešitev, ki naj bo v političnem pogledu enakovredna, a ki je nihče ne bo mogel izkoriščati zaradi oseb-nih problemov. Ljubeznivo je odgovoril, da mojim izvajanjem nima kaj ugovarja-ti. Tudi sam je prepričan, da ima nadalj-nji razvoj politike sožitja prednost pred osebnimi problemi, saj sam tudi ni posta-vil nobene kandidature. Problem zadeva njegovo stranko, katere sklepe bo spošto-val in ji pomagal s tem, da ji bo še dalje na razpolago. Ene same stvari pa osebno ne more sprejeti — je pristavil — to je kriminalizacije njegove preteklosti. »Kdor prav nič ne razume zgodovinskih dogajanj — je dejal — smatra drugačna stališča svojega bližnjega za zločinska dejanja. Mo-ji nasprotniki v podkrepitev svojih stališč niso navedli nobenega sestavka z mojim podpisom, nobenega članka, nobene bese-de. Znaajo vpiti le 'križaj ga!'. Če bo pre-

NOVICE

Na državnoborskih volitvah v Grčiji, ki so bile v nedeljo, 8. aprila, je stranka Nova demokracija osvojila natančno polovico poslanskih mest in ima skupno s poslancem naravovarstvenikov 151 poslancev v novem parlamentu, se pravi absolutno večino. Predsednik Nove demokracije Mitsotakis je že prejel nalogo za sestavo nove vlade. Volivci v Grčiji so v enem letu že trikrat zapored glasovali. Tokrat je volilni izid omogočil sestavo trdne vlade. Po osmih letih vladanja mora socialistična stranka predsednika Papandreoua v opozicijo. Komunisti so izvolili 19 poslancev, socialisti 123.

—o—

Predsedniški svet v Moskvi, ki mu predseduje Mihail Gorbačov, je ponovno pozval litovski parlament, naj prekliče proglasitev neodvisnosti države. Zagrozil je, da bo v nasprotnem primeru prisiljen sprejeti ustrezne ukrepe. Svet je poudaril, da je treba morebitno vprašanje osamosvojitve Litve urediti v skladu z obstoječo sovjetsko zakonodajo.

Medtem prihajajo za Gorbačova neprijetne vesti iz Gruzije. Na prvo obletnico pokola, pri katerem je bilo ubitih 20 ljudi, sijo mogočna manifestacija za popolno suverenost gruzinske republike. Manifestanti so vzklikali tudi gesla v podporo osamosvojitve vseh treh držav ob Baltiku.

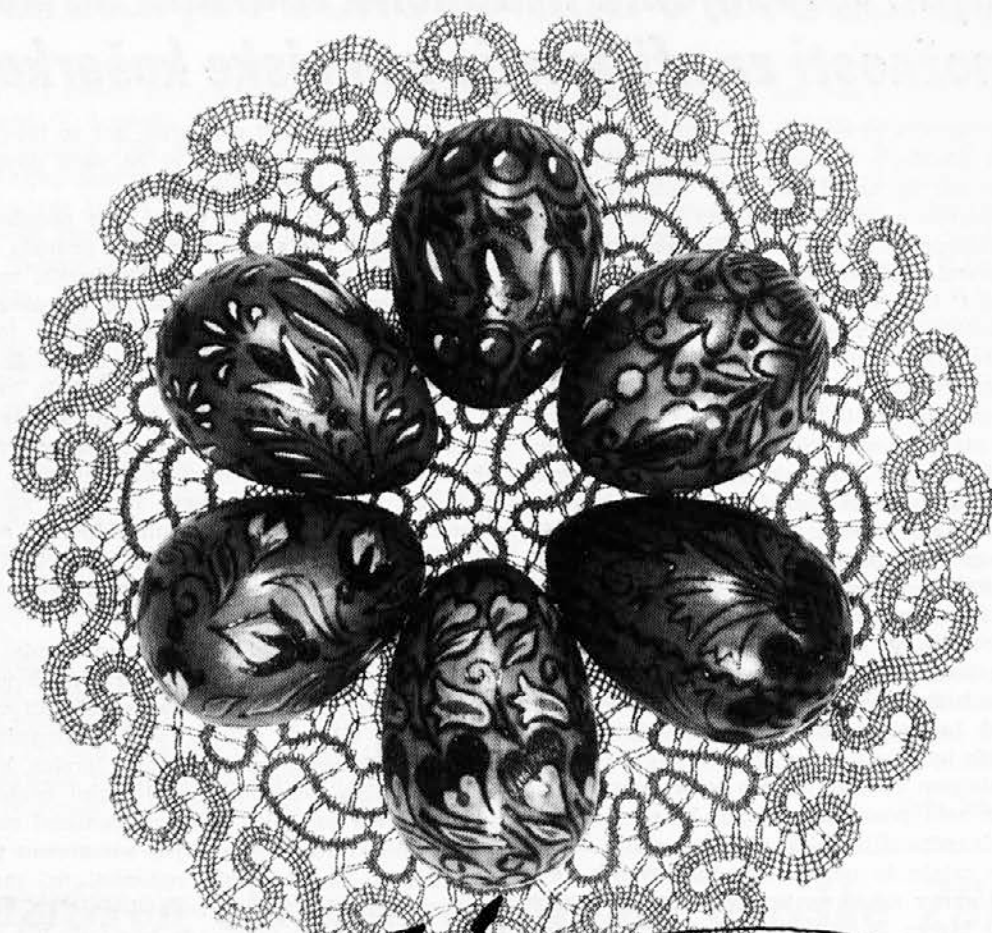
—o—

Tudi senatna zbornica je odobrila zakon o amnestiji. Podelil jo bo predsednik republike po veliki noči. Deležni je bodo tisti, ki so zagrešili kazniva dejanja, za katera je predvidena štiriletna zaporna kazen.

V sredo, 11. t.m., je potekel rok za vložitve kandidatnih list za upravne volitve 6. maja. V Vidmu bodo občinske in pokrajinske volitve, v Pordenonu samo pokrajinske, v Gorici samo občinske, v Trstu pa ne bo ne občinskih ne pokrajinskih volitev.

—o—

Zgodovinski voditelj poljske Solidarnosti Lech Walesa je izjavil, da namerava kandidirati za predsednika poljske države. Dejal je, da bi moral general Jaruzelski, sedanjí poljski predsednik, predčasno odstopiti.

*Veselo
veliko noč
vam želijo*

design
graficenter

KMEČKA BANKA - GORICA
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH
KMEČKO OBRTNA HRANILNICA V DOBERDOBU
HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH
KMEČKA IN OBRTNA HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. - TRST

vladal ta ostudni nacionalizem, naše ljudstvo ne bo naredilo niti koraka naprej.

Sporazumela sva se, da bom sam poizvedoval med parlamentarci v tem smislu; od tega srečanja dalje pa sva postala zares dobra prijatelja. Ljudje so zares drugačni, kot izhaja iz etiket, ki jim drugi prilepijo!

Poiskal sem senatorja Bonacino, ki je bil izvoljen v Furlaniji Julijski krajini na listi socialistične stranke. Z njim sem zelo tesno sodeloval, ko se je rojevala dežela in je bilo treba odobriti njen posebni statut. Obrazložil sem mu svoj načrt, ki ga je seveda takoj razumel, a sem naletel na negativen odgovor, o katerem se sploh ni moglo razpravljati. »Kako si predstavljaš, da se bodo socialisti premislili, potem ko je Krščanska demokracija zavzela tako pošteno stališče?«, je dejal. Pripomnil sem, da ne gre za korak nazaj, saj bi se temeljno načelo ohranilo, z drugačno taktično iz-

biro pa bi »razgalili« desnico. Če se je Krščanska demokracija znašla v težavah, pa je Bonacini morda celo nekoliko prišlo. Zato ni odstopil niti za ped. Dušan Hreščak je torej postal predmet ostrega boja za uveljavitev načela, da je treba odklanjati vsakršno diskriminacijo. Po zelo ostri bitki se je zadeva končala z njegovo izvolitvijo za občinskega odbornika. To nalogo je Hreščak kasneje opravljal nepristransko in vestno, tako da si je pridobil široko naklonjenost tudi med Italijani. Krščanski demokraciji sem javno izkazal solidarnost zaradi njene izbire. Tako sem ravnal prav zato, ker sem, čeprav zelo diskretno, skušal uveljaviti podrejeno možnost.

Zupan Franzil na občini ni klonil, zaradi česar je padel predlog, naj se izključi iz Lege nazionale. Takšen ukrep pa je sam prehitel s svojim odstopom, kar se mu je kasneje hudo maščevalo. Na urad-

nih sprejemih ga mnogi niso sploh pozdravljali in so mu obračali hrbet. »A jaz imam — je z nasmehom pravil Franzil glede na svojo telesno postavo — širša ramena od njih«. Šlo je za grenak nasmeh, za prvo izmed tolikih grenkob, ki jih je »dobri Franzil« moral doživeti med svojim dolгим in predanim izkustvom župana na okopih leve sredine. Šlo je za levo sredino, ki je že na vsedržavni ravni splošno vzbujala sume, v Trstu pa je imela še temnejše in dvomljive aspekte zaradi njenega sodelovanja s Slovenci, kar je mnogim napovedovalo temnejšo prihodnost za mesto.

(Dalje)

Na objavo slovenskega prevoda osmega poglavja iz knjige »Trieste, memorie di trent'anni (1945-1975)«, katere avtor je Corrado Belci, je dobrohotno privolila založba Morcelliana-Brescia. (Ured.)